

KOLOKVIJALNO POMORSKO NAZIVLJE NA DUBROVAČKOM PODRUČJU

Colloquial Maritime Terminology in the Dubrovnik Region

Željko Stepanić

Doktorand Sveučilišta u Zadru
E-mail: zeljko.stepanic@zg.t-com.hr

Ariana Violić-Koprivec, prof.

Sveučilište u Dubrovniku
E-mail: ariana.violiv-koprivec@unidu.hr

Jasenska Maslek, prof.

Sveučilište u Dubrovniku
E-mail: jasenska.maslek@unidu.hr

Sažetak

Anketa je provedena među iskusnim dubrovačkim pomorskim kapetanima i studentima Pomorskoga odjela Sveučilišta u Dubrovniku o poznavanju naših starih kolokvijalnih naziva. Ona je pokazala da se danas ti nazivi prilično brzo gube iz generacije u generaciju naših pomoraca. Dok današnji časnici poznaju oko 70 % staroga pomorskog nazivlja iz ankete, studenti - budući pomorci prepoznaju znatno manje od polovine ponuđenih riječi.

Ključne riječi: Kolokvijalno pomorsko nazivlje, talijanizmi, noštromizmi, božmanizmi.

Summary

A poll has been carried out among experienced Dubrovnik nautical captains and the Maritime Department students of the University of Dubrovnik about the familiarity with our old colloquial terms. It has been shown that these terms are fairly fast disappearing from generation to generation of our seafarers nowadays. Whereas today's officers are familiar with about 70% of old maritime terminology from the poll, the students-future seafarers recognize considerably fewer than a half of offered terms.

Key words: Colloquial maritime terminology, Italianisms, nostromisms, bosmanisms.

UVOD / Introduction

Ovom anketom željeli smo pokazati koliko danas, početkom 21. stoljeća, naši pomorski časnici, uglavnom kapetani duge plovidbe iz Dubrovnika, ali i oni koji će to postati, studenti prve godine Pomorskoga odjela Sveučilišta u Dubrovniku, poznaju naše kolokvijalne pomorske izraze kojima se koristilo u doba brodova na jedra.

Iako je vrijeme velikih jedrenjaka nepovratno iza nas, stanovit dio riječi iz govora tadašnjih pomoraca zadržao

se u govoru naših ljudi s priobalja koji još i danas plove na tradicionalnim brodicama, ili na suvremenim jedrilicama, a mali je dio njih u uporabi i na velikim brodovima. Te stare nazive iz pomorskog jezika u užem smislu¹ iz doba brodova na jedra tijekom vremena preuzimali su ljudi koji nisu bili pomorci u pravom i punom značenju te riječi: sitni ribari, lokalni brodograditelji brodica i

¹ Pomorski jezik u užem smislu govorni je jezik pomoraca na brodu. Vidi: B. Pričard, *Englesko-hrvatski jezični kontakti u pomorstvu*, doktorska disertacija, Zagreb, 1985, str. 3.

težaci te jedrilica. Pravi pomorci prelazili su na nove, suvremene brodove bez jedara. Sa sobom pritom nisu mogli ponijeti ni održati u svakodnevnoj praksi veći broj staroga pomorskog nazivlja jer su nova znanja i nove tehnologije zahtijevale i novu terminologiju.

Za razliku od današnjega pomorskog nazivlja koje je uglavnom engleskog podrijetla, golem dio riječi iz doba jedrenjaka bio je mletačkoga, to jest talijanskoga podrijetla. Tako su u govoru naših starih pomoraca prevladavali talijanizmi, a oni koji su ostali u govoru naših pomoraca još i danas, to jest dio su njihova *aktivnoga kolokvijalnog leksika*, pojedini jezikoslovci nazivaju *noštromizmi*² (M. Urbany, D. Stolac). S druge strane, nestankom jedrenjaka nestao je i stanovit dio starih pomorskih talijanizama. Oni su danas većinom zaboravljeni, dakle postali su dio *pasivnoga kolokvijalnog leksika*. Takve talijanizme nazivamo *božmanizmi*³.

TALIJANIZMI U NAŠOJ STRUČNOJ LITERATURI / *Italianisms in our professional literature*

Za početak bit će zanimljivo vidjeti zastupljenost odabranih 60 talijanizama u nekoliko važnijih naših pomorskih stručnih djela. U *Gradi za pomorsku terminologiju* iz 1955. godine, *Pomorskoj enciklopediji*, 1. izdanje, i *Pomorskom leksikonu* Leksikografskog zavoda iz 1990. godine jedva da se nađe pokoji talijanizam, dok ih u *Hrvatsko-engleskom rječniku pomorskog nazivlja* iz 1991. ima nešto više od 10 %, s time da su takvi „naši izrazi iz žargona pomoraca označeni zvjezdicom (*) uz odgovarajući književni izraz.“⁴

U trojezičnom talijansko-njemačko-hrvatskom *Pomorskom rječniku* Bože Babića, koji je stariji od jednog stoljeća, nastao 1901. godine, u talijanskom stupcu može se naći više od dvije trećine izraza kojih se hrvatske inačice nalaze u anketi, ali u hrvatskome stupcu nema talijanizama, već su gotovo svi leksemi odreda prevedenice. S druge strane, gotovo svi primjeri ovdje promatranih noštromizama i božmanizama mogu se naći jedino u Vidovićevu *Pomorskom rječniku* iz 1984. godine, ali, jednako tako, u njemu ima vrlo malo standardnih hrvatskih naziva.

Prvi je u nas pomorsko nazivlje znanstveno obrađivao Petar Skok. On je zabilježio početkom tridesetih godina prošlog stoljeća priličan broj pomorskih naziva na našoj obali,⁵ ali izbrojili smo tu samo oko polovinu promatranih

talijanizama, a veći ih se broj može naći i u anketama koje je pedesetih i šezdesetih godina prošlog stoljeća radio Mirko Deanović.⁶

Na kraju, spomenimo koliko se tih kolokvijalnih izraza može naći u dva velika opća hrvatska rječnika. Zanimljivo je da je u velikom *Akademijinu rječniku*, u kojega su korpus ušli izvori do pred kraj 19. stoljeća, kad su još uvelike plovili jedrenjaci, zastupljeno jedva nešto više od 30% ovdje promatranih izraza, s naznakom da dolaze od talijanske, to jest mletačke riječi, dok je u suvremenom *Hrvatskom enciklopedijskom rječniku* s početka 21. stoljeća, kada jedrenjaka već poodavno nema, zastupljeno gotovo 40% tih starih kolokvijalnih izraza, a oni su u rječniku uglavnom označeni kao (pomorski) regionalizmi.

PROMATRANI POMORSKI IZRAZI U STRANIM RJEČNICIMA / *Analysed maritime terms in foreign dictionaries*

Pogledajmo još nakratko promatrane talijanizme, odnosno izvorne talijanske izraze u stranim rječnicima. Dok je očekivano da je većina talijanskih riječi, kojih hrvatske inačice ovdje promatramo, zabilježeno u rječniku *Vocabolario di marina in tre lingue* Simona Stratica iz 1813. godine, dotle pomalo iznenađuje njihova prilično mala zastupljenost u Jalovu pomorskom glosaru *Glossaire nautique*⁷ iz 1848. godine – nema niti 20% promatranih naziva. Inače, potvrda i značenje većine talijanizama iz ankete može se pronaći i usporediti s izvornim talijanskim nazivima u više talijanskih pomorskih rječnika, primjerice u Dabovichevu rječniku *Dizionario tecnico e nautico di marina* s kraja 19. stoljeća, točnije iz 1883. godine, zatim u dva novija talijanska pomorska rječnika - *Dizionario tecnico nautico* iz 1967. godine i *Grande dizionario di marina* iz 1970. godine, a posebno treba istaknuti *Dizionario di marina, medievale e moderno* iz 1937. godine.

CILJ ANKETE / *The aim of the poll*

U anketi se željelo istražiti današnje poznavanje i uporaba starih kolokvijalnih pomorskih izraza na dubrovačkom području i učestalost i trend njihove uporabe. Generacijskim rasponom između anketiranih osoba namjeravalo se ustanoviti pripadaju li promatrani talijanizmi kod starijih većinom aktivnom leksiku i je li kod mlađih naraštaja sve očitija pojava prelaska

² Naziv je nastao od talijanizma *noštromo*.

³ Naziv nastao od talijanizma *božman*, koji je pak engleskog podrijetla. Više o *božmanizmima* vidi u: Ž. Stepanić, J. Maslek, „Gdje je nestao božman?“, *Naše more*, br. 1- 2, 2007., Dubrovnik, str. 74-75.

⁴ *Hrvatsko-engleski rječnik pomorskog nazivlja*, Zagreb, 1991., str. VI.

⁵ P. Skok, *Naša pomorska i ribarska terminologija na Jadranu*, Split, 1933.

⁶ M. Deanović, „Anketa u Boki kotorskoj“, „Anketa na Visu (Komiži)“ i „Anketa u Salima na Dugom otoku“.

⁷ Usporedba je rađena prema članku Miroslava Rožmana „Hrvatsko pomorsko nazivlje u pomorskom glosaru Augustina Jala“, *Čakavska rič*, br. 1- 2, Split, 2005, str. 45- 94.

pomorskih talijanizama iz aktivnoga (noštromizmi) u pasivni kolokvijalni leksik (božmanizmi).

METODOLOŠKI POSTUPCI / *Methodological procedures*

Metoda prikupljanja podataka bila je anketa. Pitanja su bila otvorenog tipa, a anketiralo se grupno. Za anketu je odabrano 60 pomorskih naziva. Svi oni, osim jednoga koji je novijeg datuma (*karika alto*), davno su ušli u govor naših mornara iz mletačkoga, to jest talijanskog jezika, bez obzira na njihovo izvorno podrijetlo. Nazivi su namjerno poredani abecednim redom tako da među njima nema vidljivih i logičnih poveznica. Ispitanici su bili, s jedne strane, petorica iskusnih pomorskih časnika koji su završili srednju i višu pomorsku školu u Dubrovniku, uglavnom kapetani duge plovidbe s

višegodišnjim stažem aktivne plovidbe, s prebivalištem u Dubrovniku, i, s druge strane, dvadeset i pet redovnih studenata prve godine Pomorskoga odjela Sveučilišta u Dubrovniku (19 iz studija Nautike i šest iz studija Pomorske tehnologije jahta i marina). Većina studenata završila je srednju Pomorsko-tehničku školu u Dubrovniku i svi su iz Dubrovnika. Dakle, te dvije skupine strukturalno su homogene po obrazovnom i dobnom obilježju te po prebivalištu.

OBRAZAC ANKETE / *The pattern of the poll*

Obrazac ankete sadržava šest stupaca: *Redni broj*, *Kolokvijalni pomorski izraz*, *Poznato značenje izraza (da/ne)*, *Standardni izraz/kratki opis*, *Učestalost uporabe* i *Napomena*.

<i>Redni broj</i>	<i>Kolokvijalni pomorski izrazi</i>	<i>Poznato značenje izraza (da/ne)</i>	<i>Standardni izraz / kratki opis</i>	<i>Učestalost uporabe</i>	<i>Napomena</i>
-------------------	-------------------------------------	--	---------------------------------------	---------------------------	-----------------

Odabranih 60 riječi poredano je abecednim redoslijedom u anketnom drugom stupcu (poradi prostora ovdje su prikazane u tri stupca):

1.	akostat	21.	grop	41.	pajet
2.	ankora	22.	kacat	42.	pajol
3.	argola	23.	karika alto	43.	pasarela
4.	armižat	24.	kavobanda	44.	pašteka
5.	asta	25.	kolumba	45.	pic
6.	barbita	26.	corpomorto	46.	pjombat
7.	bokaporta	27.	kuverta	47.	pođat
8.	božman	28.	lantina	48.	pojlabanda
9.	brac	29.	laškat	49.	prova
10.	bucjel	30.	madijer	50.	randa
11.	bumpreš	31.	mainat	51.	sartija
12.	burdižat	32.	mankul	52.	sopravento
13.	burina	33.	manovra	53.	šijat
14.	cima	34.	matadura	54.	škota
15.	điga	35.	matafjun	55.	špirun
16.	fermat	36.	merlin	56.	štiva
17.	fondo	37.	molat	57.	štraj
18.	gambet	38.	mura	58.	tiramola
19.	gavun	39.	noštromo	59.	trcarol
20.	gindac	40.	orcat	60.	virat

Na kraju obrasca bio je naputak o učestalosti uporabe kolokvijalnih izraza u odnosu prema jezičnom standardu - u rasponu od 0 do 5, gdje 5 znači da ispitanici ponuđenu riječ rabe uvijek, 4 često, 3 podjednako, dok 2 označava rijetku uporabu, 1 gotovo nikada te 0 da ne rabe uopće. Posebna rubrika u anketi bilo je pitanje gdje su se ispitanici najčešće susretali s navedenim pomorskim nazivima.

KOMENTAR REZULTATA ANKETE / Comment on the poll results

Iako je riječ o relativno malom broju ispitanika, dobivena je prilično jasna slika današnjeg poznavanja kolokvijalnih pomorskih izraza među pomorcima, iskusnim i budućim, na dubrovačkom području. Rezultat ankete komentirat ćemo na temelju odgovora u trima stupcima: *Poznato značenje izraza*, *Učestalost uporabe* i *Standardni izraz/kratki opis*, i to dviju skupina: aktivnih i iskusnih pomoraca, s jedne, i studenata prve godine, s druge strane. Odgovori ispitanika pratit će se u postocima.

Evo najprije odgovora prve skupine ispitanika. Iskusni časnici duge plovidbe pokazali su zavidno poznavanje promatranih talijanizama. Svim časnicima poznata su značenja oko 70 % njih (42 naziva).

Ima naziva koje poznaju, ali rijetko upotrebljavaju, primjerice nazive *ankora*, *asta*, *armižat*, *merlin*, *mainat* i *pic*. Iz navedenoga se može zaključiti da su oni ranije bili u upotrebi, ali su, s obzirom na to da ih iskusni pomorci rijetko rabe, postali dijelom pasivnoga kolokvijalnog leksika, dakle prešli su u kategoriju božmanizama.

Ovdje ćemo još spomenuti nekoliko naziva koji su im uglavnom nepoznati: *brac*, *bumpreš*, *burina*, *gavun*, *karika alto*, *matadura*, *mura*, te nekoliko koje slabije poznaju: *božman*, *kavobanda* i *matafjun*, a pomalo iznenađuje slabo poznavanje naziva *randa* i *špirun*. Zbog toga se može zaključiti da su spomenuti leksemi iščezli iz uporabe, odnosno da se nisu udomačili na dubrovačkom području.

Skupina pomorskih časnika s navedenim kolokvijalnim nazivima najčešće se susretala i usvojila ih je tijekom prakse, na brodu ili u obitelji.

Druga skupina ispitanika, studenti prve godine, koji su uglavnom završili srednju pomorsku školu, znatno slabije poznaju promatrane talijanizme. Većini ih je poznato nešto više od 30%. Jedini naziv koji poznaju svi studenti je *prova*. *Cimu*, *grop* i *molat* poznaje nešto manje od 90% ispitanika. Time ti leksemi potvrđuju vitalnost i zastupljenost u svakodnevnom izričaju budućih pomoraca dubrovačkog kraja i iskazuju pripadnost aktivnomu kolokvijalnom leksiku (noštromizmima).

Nazivi koje svi pomorci poznaju				
akostat	điga	lantina	pajet	
ankora	fermat	laškat	pajol	sopravento
argola	fondo	madijer	pasarela	šijat
armižat	gambet	mainat	pašteka	škota
asta	gindac	manovra	pic	štiva
bokaporta	grop	merlin	pjombat	trcarol ¹
burdižat	kolumba	molat	pođat	virat
bucjel	korpomorto	noštromo	prova	
cima	kuverta	orcat	sartija	

Talijanizme *pojlabanda* i *štraj* poznaje oko 80% ispitanih, dok oko 60 % poznaje nazive *barbita*, *kacat* i *mankul*.

Nazivi koje svi iskusni pomorski časnici poznaju i najčešće upotrebljavaju (legenda za učestalost uporabe) su: *grop*, *korpomorto*, *laškat*, *pajol*, *prova*, *šijat*, *škota*, *trcarol*, a nešto rjeđe rabe *bokaporta*, *kolumba*, *manovra*, *orcat*, *pajet*, *pjombat*, *sartija* i *virat*. Zato možemo zaključiti da su oni dio aktivnoga pomorskog leksika i svrstati ih u red noštromizama, a pogotovo *kolumbu*, *manovru* i *škotu* jer u stupcu „Standardni izraz/kratki opis“ neki ispitanici nisu pronašli drugu odgovarajuću riječ.

Među njih treba uvrstiti i *štivu* i *štraj* uz ranije spomenuti *grop*, koje neki studenti ne znaju drukčije opisati, već ih, jednostavno, ponove u stupcu „Standardni izraz/kratki opis“, što će reći da ne poznaju odgovarajuće standardne riječi.

¹ Iako su danas *trcarol* i *matafjun* sinonimi, oni nemaju isto značenje. *Matafjun* je zapravo „podvezica“, a *terzaruolo* ponajprije je značio onaj dio jedra (otprilike jedna trećina jedra – otuda *terza*) koji se smotao i podvezao. Poslije su to mornari pojednostavili i počeli (doduše semantički pogrešno) nazivati i „podvezicom“. Očito su s vremenom *trcaroli* istisnuli *matafjune*, a potonje je Deanović zabilježio u svojim istraživanjima na Lopudu, Korčuli i Cavtatu polovinom prošlog stoljeća. To će reći da je *matafjun* na dubrovačkom području iz aktivnog leksika prešao u pasivni.

Evo nekoliko kolokvijalnih pomorskih naziva koji su gotovo nepoznati budućim pomorcima: *asta*, *barbita*, *brac*, *božman*, *bumpreš*, *burina*, *karika alto*, *kavobanda*, *matadura*, *matafjun*, *merlin*, *mura*, *pic i trcarol*, a suprotno očekivanjima u tu skupinu spadaju *burdižat*, *mankul*, *pođat i pojlbanda*, *randa*, *sopravento i špirun*.

Nije malo ni onih riječi za koje su neki studenti naveli da ih poznaju, ali ih ne znaju objasniti. To su: *akostat*, *argola*, *armižat*, *bucjel*, *cima*, *điga*, *fondo*, *gambet*, *gindac*, *grop*, *kolumba*, *corpomorto*, *kuverta*, *madijer*, *noštromo*, *orcat*, *pajet*, *pic*, *pjombat*, *pođat*, *sartija*, *šijat*, *škota*, *štraj*, *tiramola*.

Obraćajući pozornost na tipove pogrešaka u odgovorima ispitanika, uočeno je slabo poznavanje naziva *lantina* – većina je studenata opisala kao „svjetiljka“, „svjetionik“, „lanterna“. Istoj skupini pripada i *ankora* koju neki studenti opisuju kao „posudu ili vrstu vaze izvađenu iz mora“, zatim *kuverta*, koja je za neke studente „omotnica“, „pismo“ ili „mjesto za pismo“, dok za *gavun* većina ispitanika kaže da je riba. Riba je za neke i *pic*, a *burina* je bura. *Orcat* je višeznačnica u dubrovačkom idiomu koju su studenti točno opisali „kopati“, „raditi non-stop“, „teško raditi“, „ludovati“, ali je nisu povezali s morem i njezinim značenjem u pomorskoj terminologiji.

Studenti su naznačili da su se s navedenim pomorskim nazivima najčešće susretali na brodu tijekom prakse (kadetura), u obitelji ili su ih čuli od starijih te u Pomorsko-tehničkoj školi.

U stupcu „Standardni izraz/kratki opis“ iz odgovora pomoraca razvidno je da vladaju standardnim nazivljem pa se u opisu, između ostalih, koriste riječima: *bokobran*, *grotlo*, *koloturnik*, *nadvođe*, *podigač*, *pramac*, *pripona*, *rudo kormila*, *statva*, *škopac*, *zjevača*.

Druga skupina ispitanika slabo se koristi standardnim nazivljem, uglavnom se izražava opisno upotrebljavajući više riječi. Tako naziv *virat* opisuju kao „podisat s konopom“, „kad se konopi dižu na brod“, naziv *tiramola* – „koristi se na vezu broda“, „dva pandula spojena za bacit armižadorima na doku“, *pajet* – „štitnik sa strane broda“, „štit od barke“, *gambet* – „željezni dio za vezati konop“. Nekolicina ispitanika upotrebljava i standardne riječi, a neke od njih su: *bokobran*, *koloturnik*, *pramac*, *skladište*, *škopac*.

ZAKLJUČAK / Conclusion

Iz navedenih postotaka može se zaključiti da danas iskusni pomorci dobro poznaju oko 70% talijanizama, a buduću ih pomorci poznaju nešto više od 30%. Dakle, iz generacije u generaciju naših pomoraca slabi

poznavanje tradicionalnih talijanizama, što govori da oni sve više prelaze u pasivni leksik. Iako se iz same ankete ne može zaključiti (što i nije bio njezin cilj) koliko će buduću pomorci naučiti njima nepoznatih kolokvijalizama od starijih kolega kad se ukrcaju na brod, to zasigurno neće biti nadoknada razlike dobivene u ovoj anketi, jer je razlika u nepoznavanju pomorskih talijanizama između iskusnih i budućih pomoraca prilično velika (gotovo 40%). Očit je trend sve slabijeg poznavanja i uporabe kolokvijalnoga pomorskog nazivlja. Studenti ga poznaju zamjetno manje od starijih pomoraca, nesigurniji su od njih u odgovorima, a ima ih koji kažu kako poznaju pojam, ali ga potom pogrešno opišu ili ga ne znaju objasniti. Uz to, vidljivo je da mlađa generacija poznaje slabije od starije također i standardno pomorsko nazivlje.

Zaključak je da dio tradicionalnoga kolokvijalnoga pomorskog nazivlja nezaustavljivo i prilično brzo, iz naraštaja u naraštaj, prelazi iz aktivnoga u pasivni leksik.

LITERATURE / Literatura

1. B. Babić, *Sabrana djela*, Hrvatsko filološko društvo, Rijeka, 2005.
2. P. E. Dabovich, *Dizionario tecnico e nautico di marina*, Pola, 1883.
3. M. Deanović, „Pomorski i ribarski nazivi romanskog porijekla na Lopudu“, *Analiz* Historijskog instituta u Dubrovniku, JAZU, Dubrovnik, 1954., str. 149-179.
4. M. Deanović, „Terminologia marinara e peschereccia a Ragusavecchia (Cavtat)“, *Studia Romanica et Anglica Zagrebiensia*, br. 5, Filozofski fakultet Zagreb, 1958., str. 3-31.
5. *Dizionario di marina, Medievale e moderno*, Roma, 1937.
6. *Dizionario tecnico nautico*, Genova, 1967.
7. *Građa za pomorsku terminologiju*, LZ FNRJ, svezak 1, Zagreb, 1955.
8. *Grande dizionario di marina*, Salerno, 1970.
9. *Hrvatski enciklopedijski rječnik*, EPH, Novi Liber, 2004. - 2005.
10. A. Jal, *Glossaire nautique*, Paris, 1848.
11. *Pomorska enciklopedija*, JLZ, Zagreb, 1954. - 1964.
12. *Pomorski leksikon*, JLZ Miroslav Krleža, Zagreb, 1990.
13. B. Pričard, *Englesko-hrvatski jezični kontakti u pomorstvu*, doktorska disertacija, Zagreb, 1985.

14. *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, JAZU, Zagreb, 1880. - 1976.
15. *Rječnik pomorskog nazivlja*, Školska knjiga, Zagreb, 1991.
16. M. Rožman, „Hrvatsko pomorsko nazivlje u pomorskom glosaru Augustina Jala“, Čakavska rič, br. 1-2, Split, 2005., str. 45-94.
17. P. Skok, *Naša pomorska i ribarska terminologija na Jadranu*, Split, 1933.
18. Ž. Štepanić, J. Maslek, „Gdje je nestao božman?“, *Naše more*, br. 1-2, Dubrovnik, 2007., str. 74-75.
19. D. Stolac, *Hrvatsko pomorsko nazivlje*, Izdavački centar Rijeka, Rijeka, 1998.
20. S. Stratico, *Vocabolario di marina in tre lingue*, Milano, 1813.
21. M. Urbany, *Noštromizmi u projektu izrade englesko-hrvatskog pomorskog rječnika*, Pomorski zbornik 32, Rijeka, 1994., str. 395-406.
22. R. Vidović, *Pomorski rječnik*, Logos, Split, 1984.

PRILOG: PRIKAZ REZULATAT ANKETE

Tablica 1. Kolokvijalni pomorski nazivi (anketa pomorci)

Redni broj	Kolokvijalni pomorski izrazi	Poznato značenje izraza da/ne	Standardni izraz / kratki opis	Učestalost uporabe	Napomena
1	akostat	5 / 0	pristati uz obalu / pristat uz obalu / pristati uz obalu / pristati / pristati	4/3/4/3/4	
2	ankora	5 / 0	usidriti / sidro / sidro / sidro / sidro	3/3/4/2/4	
3	argola	5 / 0	drška kormila / rudo kormila (timun) / rudo kormila / rudo kormila / ruda kormila	2/3/3/5/4	
4	armižat	5 / 0	privezati brod / privezat (brod) / privezat / opremiti / vezati se	2/3/4/4/4	
5	asta	5 / 0	prednja ili zadnja statva broda / osovina kormila / statva / statva / statva	3/2/3/4/4	
6	barbita	3 / 2	-/-/tanji konop / barbeta-konop(tanji) / proveni konop	-/-/1/2/4	
8	bokaporta	5 / 0	poklopac skladišta / pokrov grotna / pokrov grotna / otvor na palubi / poklopac skladišta	5/3/4/5/4	
7	božman	2 / 3	-/-/ vođa palube / vođa palube /-	-/-/2/0/-	
9	brac	1 / 4	-/-/ prednji konop jedra /-/-	-/-/1/-/-	
12	bucjel	5 / 0	koloturnik mali / kolot(jednostruki, dvostruki) /kolotur/ kolotur/ kolotur	4/3/4/5/4	
10	bumpreš	1 / 4	-/-/ kosnik /-/-	-/-/2/-/-	
11	burdižat	5 / 0	plovit usuprot moru i vjetru/jedrit uz vjetar/ ploviti uz vjetar/ ploviti jedrom uz vjetar/jedriti uz vjetar	2/3/5/5/4	
13	burina	1 / 4	-/-/vjetar s kopna/-/-	-/-/2/-/-	
14	cima	5 / 0	konop / konop za privez / uže, konop / konop za privez / konop	5/3/4/-/4	
15	điga	5 / 0	operativna obala / lukobran / lukobran / zidana obala-lukobran / lukobran	5/3/4/4/4	
16	fermat	5 / 0	zaustaviti / zaustavit / zaustavit / zaustaviti se / stati	5/3/4/4/4	
17	fondo	5 / 0	na dno / dno / obori (sidro) / dno-nalog za sidrenje (obori) / potonuće ili ventil na dnu broda	5/3/4/3/4	
18	gambet	5 / 0	škopac / škopac / škopac / škopac / škopac	5/3/4/5/4	

19	gavun	1 / 4	-/-/ malo skladište /-/-	-/-/3/-/-	
20	gindac	5 / 0	podigač jedra / podigač jedra / podigač jedara (jači konop) / konop za dizanje jedra / podigač jedra	5/-/4/5/4	
21	grop	5 / 0	uzao / čvor / uzao / čvor / čvor	5/3/5/5/4	
22	kacat	3 / 2	-/ nategnuti (škota) / pritegnut-nategnut / pritegnuti / -	-/-/2/1/-	
24	karika alto	1 / 4	-/-/ krcanje u vis? /-/-	-/-/0/-/-	
23	kavobanda	2/ 3	-/-/ nadvođe /-/- gornji rub oplata	-/-/1/-/4	
25	kolumba	5 / 0	kolumba / kobilica / kobilica / kobilica / kobilica	5/3/4/5/4	
26	korpomorto	5 / 0	dio veza koji se postavlja na dno / sidro mrtvog veza / fiksno sidro / nepomično sidro / sidro na dnu	5/3/5/5/4	
27	kuverta	5 / 0	paluba / paluba / paluba / paluba / paluba	4/3/4/3/4	
28	lantina	5 / 0	dio snasti na koju se obično stavlja tenda / bum / drvo uz koje je pričvršćeno platno jedra / motka za latinsko jedro, tendu / nosač lat. jedra	4/3/4/5/4	
29	laškat	5 / 0	popustiti / popustit (škota) / popustiti / popustit / popustiti	5/3/5/5/4	
30	madijer	5 / 0	oplata broda, drvena / rebrenica / oplata / oplatna daska / dio oplata-trenica	2/3/4/5/4	
31	mainat	5 / 0	spustiti / skalat-spustiti / spustit / spustiti / spustiti	3/3/3/3/4	
32	mankul	3 / 2	-/-/ stup za privez / stup za privez-vuču / mjesto za vezivanje konopa	-/-/3/5/4	
33	manovra	5 / 0	manovra, ulazak u luku, pristanak / pristajanje i isplavljenje broda / upravljanje brodom / upravljanje / manevar	5/3/5/4/4	
34	matadura	1 / 4	-/-/ oprema jedara i jarbola /-/-	-/-/1/-/-	
35	metafjun	2 / 3	uzica za skracivanje jedara /-/- povezi na jedrima /-/-/	3/-/0/-/-	
37	merlin	5 / 0	konop,mali / vrsta konopca / tanje uže / tanki konop (zastava) / tanji konop	3/3/4/2/4	
36	molat	5 / 0	popustiti (konop) / otpustiti nešto / otpustiti / pustiti / otpustiti	5/-/4/3/4	
38	mura	1 / 4	-/-/ tanji konop /-/-	-/-/0/-/-	
39	noštromo	5 / 0	vođa palube / vođa palube ili stroja / vođa palube ili stroja / vođa palube / stroja / vođa palube	5/3/4/4/4	
40	orcat	5 / 0	jedriti uz vjetar / jedriti uz vjetar / skrenuti u vjetar / penjati se uz vjetar / jedriti uz vjetar	5/3/4/5/4	
41	pajet	5 / 0	bokoštitnik / bokobran / bokobran / bokobran / bokobran	5/3/5/4/4	
42	pajol	5 / 0	drvena podnica na dnu barke / pokrov dna barke / podnica / podnica / podnica	5/3/5/5/4	
43	pasarela	5 / 0	mostić za ukrcaj putnika / prelazni most / most-skala za ukrcaj na brod (SIZ) / prolaz / nogostup po palubi	4/3/4/3/4	
44	pašteka	5 / 0	koloturnik koji se otvara / otvoreni kolot / zjevačavođica konopa / vodilica konopa za privez / koloturnik	3/3/4/5/4	

45	pic	5 / 0	vrh prove gdje se drže konopi i sidro / prova, pramac(unutrašnji) / proveno spremište / krajnji dio pramca,krme / pramčani tank	2/3/4/4/4	
46	pjombat	5 / 0	uplesti konop / uplesti / uplesti / uplesti / upletka	5/3/4/5/4	
47	pođat	5 / 0	ploviti niz vjetar / jedriti pod vjetar(ići u zaklon) / okrenut niz vjetar / okrenuti niz vjetar (malo) / niz vjetar	4/3/4/5/4	
48	pojlabanda	4 / 1	-/okrenut se pod vjetar / manevar okreta niz vjetar / okrenuti jedrom niz vjetar / izmjenit vjetar preko krme	-/3/3/5/4	
49	prova	5 / 0	pramac / pramac / pramac / pramac / pramac	5/3/5/5/4	
50	randa	2 / 3	-/platnena zaštita / krmeno jedro / -/-	-/-/2/-/-	
51	sartija	5 / 0	prepona jarbola / pripone, zapone / oprema jarbola / čelik čela koje drže jarbol / čelik čela jarbola	5/3/4/5/4	
54	sopravento	5 / 0	uz vjetar / na vjetar / privjetrina / prema vjetru-uz vjetar / strana od vjetra	2/3/5/3/4	
52	šijat	5 / 0	voziti krmom / voziti krmom / voziti krmom-natrag / voziti natrag / voziti krmom	5/3/5/5/4	
53	škota	5 / 0	konop s kojim se upravlja jedrom / škota / zatezni konop jedra / konop za pritezanje jedra / uzda	5/3/5/5/4	
55	špirun	2 / 3	-/-/ kljun na pramcu /-/- pramčana nadstatva	-/ -/2/-/4	
56	štiva	5 / 0	skladište / skladište / skladište / skladište / skladište	4/3/5/4/4	
57	štraj	4 / 1	prednji ili zadnji konop koji drži jarbol / pripone, zapone / pramčani konop jarbola / -/ leto	4/-/4/-/4	
58	tiramola	5 / 0	sistem kružnog konopa / povuci-potegni-molat / koloturnik / povuci-potegni / potegni-otпусти	5 /-/4/5/4	
59	trcarol	5 / 0	sistem kraćenja jedra / skraćivanje jedara / podvezivat, kratiti jedro / skratiti jedro / skraćivati jedro	4/-/5/5/4	
60	virat	5 / 0	podići dizalicom / podići:sidro, jedro / podizat-natezat / dići / dizati sidro	5/3/5/4/4	

Tablica 2. Kolokvijalni pomorski nazivi (anketa studenti)

Redni broj	Kolokvijalni pomorski izrazi	Poznato značenje izraza (da/ne)	Standardni izraz / kratki opis	Učestalost uporabe	Napomena
1	akostat	18 / 7	stat / pristat s bokom broda x2 / pristat x9 / pristat, doći, vezat se u porat / koštat / pristat, "parkirati bord" / sidrište / uređaj za mjerenje	-(3/5)/(4/5/5/5/2/5/-/5/1)/4/4/0/0/2/2	ne zna objasniti x1
2	ankora	20 / 5	sidro x17 / vrsta vaze izvađene iz mora / posuda / posuda	(-/2/4/0/-/2/5/5/3/3/5/4/-/3/5/3/5)/5/3/5	
3	argola	14 / 11	timun x3 / timun - produžetak / ručica timuna / drvena poluga na timunu / dio kormila na barkama / vezati / kormilo x2 / kormilo, kormila broda / kormilo drveno	(5/-/4)/3/5/5/5/1/(4/4)/4/1/3/3	ne zna objasniti x2
4	armižat	9 / 16	vezati, privezati x 7/ vezivati	(-/5/-/4/1/0/5)/4/0	ne zna objasniti x1
5	asta	1 / 24	"na provi gornji dio uz balastru"	5	
6	barbita	2 / 23	poluga od timuna x2	-/4	
8	bokaporta	16 / 9	poklopac skladišta x2 / otvor, prozor, poklopac / poklopac (od) štive x3 / grotlo x2 / poklopac / vrata od štive / prozor x2 / služi za zatvaranje štive / poklopac na barci / poklopac za štivu / vrata od štive	(4/5)/5/(2/5/4)/(5/4)/-/0/(5/5)/-/ 5/0/5	
7	božman	-	-	-	
9	brac	2 / 23	riba / konop koji prolazi kroz tangun	-/5	
12	bucjel	6 / 19	koloturnik x 5	4/3/5/5/5/3	ne zna objasniti x1
10	bumpreš	-	-	-	
11	burdižat	3 / 22	ploviti (morem) / okretat brodom u jedrenju	3/4/-	ne zna objasniti x1
13	burina	4 / 21	bura (valjda) / vjetar x 3	5/-/3/3	
14	cima	24 / 1	konop x 16 / brodski konop / konop, debeli konop / kraj konopa / lancana, brodski konopi / konop za vez / bacalo	(-/5/0/2/5/4/5/3/5/4/4/3/5/2/1/4)/5/-/ 5/5/-/5/(2/2)	ne zna objasniti x2
15	điga	8 / 17	riva, mul x2 / ponta / mrtvo more x2 / riva / dio obale sa pijeskom	5/4/0/(-/5)/3/3/5	ne zna objasniti x1
16	fermat	20 / 5	stat x13 / prestat / zaustaviti se x3 / stati s brodom / stat, zaustaviti se / završit	(-/4/5/5/3/5/4/5/-/5/3/5/3)/5/(-/4/5)/ 3/5/3	
17	fondo	9 / 16	ispod, "dole potonut" / dno x 3 / potopljen / potonuti / "duboko na dno" / usis mora za hlađenje motora	3/(4/4/5)/3/5/2/5/2	ne zna objasniti x1

18	gambet	13 / 12	željezni dio za vezati konop / "U" spoj s vijkom / kuka / za spajanje konopa lanca / škopac x2 / vidi crtež + na lancu / "služi za spajanje konopa s nečim " / ono što se zavida za spojiti bujol izvirat / dugme	5/4/2/5/(5/5)/-/-/5/5/2/2	ne zna objasniti x3
19	gavun	17 / 8	riba x 12 / vrsta ribe x 2 / otvor na brodu za spremu / spremište / loker, spremište	(-/4/2/5/5/5/-/5/5/3/4/4)/(5/5)/5/4/3	
20	gindac	6 / 19	podizhe,zateže jedra / podigač / uža na jedrilici x2	2/5/-/(3/4)/1	ne zna objasniti x2
21	grop	22 / 3	čvor x 13 / vez x2 / uzao / zamršenost konopa / petlja na konopu / kad se veže konop / zapetlja konop, čvor / grop	(-/5/5/5/5/5/5/5/2/4/4/3)/(5/5)/5/5/ 5-/5/5/5	ne zna objasniti x1
22	kacat	4 / 21	trzat / iskakanje ribe po površini mora / zategnut / zategnut (jedro)	1/5/4/5	
24	karika alto	1 / 24	podigač tanguna	5	
23	kavobanda	-	-	-	
25	kolumba	19 / 6	dio broda / nalazi se ispod jedrilice (težište jedr.) / "brodski dio ispod mora" / kobilica x12 / donji dio jedrilice / dio od barke / dno od broda	5/2/5/(5/5/2/5/4/5/5/5/3/3/3)/-/-2/5	ne zna objasniti x1
26	korpo-morto	9 / 16	betonsko sidro (pod morem) x3 / blok za vez / betonski blok za sidrenje (kolpomorto) / betonski komad za vez / betonski blok / uteg u moru	(5/5/5)/4/5/-/5/-	ne zna objasniti x1
27	kuverta	21 / 4	omotnica x4 / paluba x13 / prova / pismo / mjesto za pismo	(2/5/5/4)/(5/5/5/5/1/5/5/-/ 5/5/0/5)/4/5/5/5	ne zna objasniti x1
28	lantina	14 / 11	svjetiljka x2 / dio jarbola na jahti, bum / lanterna, svjetionik x8 / jedro / drvena greda kao nosač tende / deblenjak	(1/0)/3/(2/3/5/4/2/4/4/2)/0/5/2	
29	laškat	12 / 13	popustiti x8 / pustiti / otpustiti / popustiti, smanjiti / molat, popustiti	(4/2/5/5/5/-/5/5)/5/5/3/5	
30	madijer	5 / 20	dio broda / drvena ploha (zaobljena) u gradnji drvenih baraka (napomena-način gradnje barke "madjer na madjer") / drveno rebro x2	4/5/(2/4)/-	ne zna objasniti x1
31	mainat	7 / 18	popustiti x2 / spustiti x4 / pustiti lancanu, molat (na vezu broda)	(4/3)/(5/5/5/4)/5	
32	mankul	2 / 23	za vezat brod / bitva	5/5	
33	manovra	16 / 9	okretanje broda / upravljanje brodom x4 / manevar / manevra / pom.pothvat / upravljanje x2 / vožnja, upravljanje / skretati brod / vrijeme za navigaciju / proces pristajanja broda / manevriranje / vožnja broda	4/(5/5/5/5)/1/-)/5/(5/5)/5/5/3/-/3/3	

34	matadura	-	-	-	
35	metafjun	-	-	-	
37	merlin	2 / 23	“debeli konop za vezivat” / “najdeblji konop”	5/-	
36	molat	23 / 2	opustiti / popustit x9 / odrješiti / otpustiti x2 / odvezat / “pustit konop lancanu” / pustit / “popustit, pustit konope” /otpustiti X 3 / riba /oslabit / olabavit konop	1/(5/5/2/4/4/5/5/3-)/5/(5/5)/5/5/5/4/(5/5/3)/4/3/5	
38	mura	-	-	-	
39	noštromo	18 / 7	šef palube / vođa palube x11 / osoba na brodu, član posade / pomorac / “bosman” / “na brodu časnik” / noštromo, vođa palube	5/(1/5/3/2/5/5/5/5/5/-/5)/4/4/5/5/1/5	ne zna objasniti x1
40	orcat	8 / 17	jedrit u provu / kopat / raditi non-stop / vozit u vjetar / ići u vjetar (jedriti) / teško raditi / ludovat	3/-/3/5/5/5/-/-	ne zna objasniti x1
41	pajet	16 / 9	štitnik sa strane broda /”sa strane broda”, bokobran / bokobran x6 /”štit od barke, mola”/”sa strane za naslonit brod”/”balon koji drži barku dalje od obale da se ne razbije”/”bove koje služe kad se brod veže da se ne bi razbio, stavljaju se između broda i i rive”/ gumeni dijelovi za barku / bova za barku / barka	5/2/(5/5/5/5/5/5)/5/5/5/5/-/5/2/2	ne zna objasniti x1
42	pajol	15 / 10	dio broda, pod x3 / dno broda, skladište / “ ...se stavlja ispod kutija tereta” / podnica x5 (pajul) / pod u barci / “na barci po čemu hodamo” / brodski drveni pod / dno na barci / drvo u dnu barke	(5/-/5)/5/1/(4/5/5/5/5)/5/5/5/-/5	
43	pasarela	10 / 15	“daska za uć u jahtu, barku” / daska za izać / prazna ograda x2 / gradelaj, ograda po kojoj se hoda / na brodu na palubi kao staza / ograda / “mostić za prelaz s broda” / usko gazište na brodu / u makinji pasarele	5/5/(3/1)/5/5/-/5/5/5	
44	paštaka	6 / 19	koloturnik x5 / na dizalici na grani koloturnik	(5/3/4/1/-)/5	
45	pic	4 / 21	riba(nap. špic) x2 / riba	5/-/-/3	ne zna objasniti x1
46	pjombat	12 / 13	uvezivanje konopa / uplest / uvest (uvezat?) / uvezat (konop) x3 / sastaviti puknuti konop / upletka konopa / spajanje dva konopa / bacit	4/5/5/(5/4/-)/5/5/5/(3/-)/5	ne zna objasniti x2
47	pođat	3 / 22	vožit niz vjetar / otpast obzirom na vjetar	3/5/5	ne zna objasniti x1
48	pojlabanda	2 / 23	kružiti, kruženje x2	5/5	

